

EUROOPA KOHTU OTSUS

20. aprill 1978*

[...]

Liidetud kohtuasjades 80/77 ja 81/77,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel tribunal d'instance de Bourg-en-Bresse'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Société Les Commissionnaires Réunis SARL

ja

Receveur des douanes

ning kohtuasjas 88/77:

Sàrl Les fils de Henri Ramel

ja

Receveur des douanes

eelotsust nõukogu 28. aprilli 1970. aasta määruse (EMÜ) nr 816/70 (millega nähakse ette täiendavad sätted viinamarja- ja veinitoru ühise korralduse kohta) (EÜT L 99, 3.5.1970, lk 1) artikli 31 lõike 2 tõlgendamise ja kehtivuse kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed M. Sørensen ja G. Bosco, kohtunikud A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe ja A. Touffait,

kohtujurist: J.-P. Warner,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Kahe 30. juuni 1977. aasta kohtuotsusega, mis registreeriti Euroopa Kohtu kantseleis 4. juulil 1977 numbrite all 80/77 (*Société Les Commissionnaires Réunis SARL v Receveur des douanes*) ja 81/77 (*Les fils de Henri Ramel v Receveur des douanes*), esitas tribunal d'instance de Bourg-en-Bresse (Bourg-en-Bresse'i alama astme kohus) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kummaski nendest kohtuotsustest kaks eelotsuseküsimust: ühe nõukogu 28. aprilli 1970. aasta määruse (EMÜ) nr 816/70 (millega nähakse ette täiendavad sätted viinamarja- ja veinituru ühise korralduse kohta) (EÜT L 99, 3.5.1970, lk 1) artikli 31 lõike 2 kehtivuse ja teise selle õigusnormi tõlgendamise kohta.

2. Nendes küsimustes tahetakse Euroopa Kohtult teada järgmist.

“1. Kas nõukogu määruse nr 816/70 artikli 31 lõike 2 on (“oli” kohtuasjas 81/77) kooskõlas EMÜ asutamislepinguga, võttes arvesse, et see õigusnorm lubab (“lubas” kohtuasjas 81/77) meetmeid, mis on vastuolus asutamislepingu kaupade vaba liikumist käsitlevate eeskirjadega, mida kohaldatakse pärast üleminekuperioodi lõppu?”

2. Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav, siis kas nimetatud määruse artiklit 31 kohaldati veel 11. septembri 1975. aasta seisuga, võttes arvesse võimalust, et luuakse terve rida halduslikke vahendeid, mis on vajalikud viinamarja- ja veinituru juhtimiseks.”

3. Need esitati vaidluste puhul, mille poolteks olid Prantsuse tolliamet ja veinikaupmehed, kes olid importinud Prantsusmaale 1975. aasta septembri alguse ja 1976. aasta märtsi vahel Itaaliast pärit veinipartiisid ning vaidlustasid selle, kas maks, mille suurus oli 1,13 prantsuse franki hektoliitri kohta, mis kehtestati jõustumisega 12. septembrist 1975 vabariigi presidendi 11. septembri 1975. aasta dekreediga nr 75-846 (prantsuse vabariigi ametlik teataja RF, 12. september 1975) ja mida nimetatud imporditud kaubalt võeti, on kooskõlas EMÜ asutamislepinguga.

4. 26. oktoobri 1977. aasta määrusega tegi Euroopa Kohus korralduse need kaks kohtuasja suulise menetluse läbiviimise ja otsuse tegemise eesmärgil liita.

Üldised kaalutlused

5. Määrus nr 816/70, mis jõustus pärast üleminekuperioodi lõppu, kehtestab viinamarja- ja veinituru ühtse korralduse, mille hulka kuulus esiteks hinna- ja sekkumisrežiimi ning tootmise ja istanduste väljaarendamise kontrolli eeskirjade ning mõnede veinitootmistavade ja tarbimise laskmise eeskirjade väljatöötamine, sealhulgas eelkõige ühenduse jagamine viinamarjakasvatuspriirkondadeks, ladustamis- ja destilleerimistoetus, ning teiselt poolt kaubavahetusrežiim kolmandate riikidega, mille hõlmas muuhulgas

impordi- ja eksporditõendite väljastamist, võrdlushinna, tasakaalustavate impordimaksude ja eksporditoetuste kehtestamist, samuti kaitseklauslit, mis võimaldab tõsiste häirete korral võtta asjakohaseid meetmeid.

6. See korraldus sisaldab ka nii EMÜ asutamislepingu artiklite 12-15 ja 30-33 kui ka määruse nr 816/70 artikli 31 lõike 1 järgi keeldu võtta ühendusesiseses kaubanduses ükskõik missugust maksu, millel on samaväärne toime tollimaksuga – ainsa erandiga kohaldada Luksemburgi Suurhertsogiriigi puhul EMÜ asutamislepingule lisatud ja selle liikmesriigi põllumajandust käsitleva protokolliga mõningaid sätteid –, samuti kõikide koguseliste piirangute või samaväärse toimega meetmete keeldu.

7. Nimetatud määruse artikli 31 lõige 2 sätestab, et erandina lõikest 1 on niikaua, kuni ei kohaldata kõiki viinamarja- ja veinituru haldamiseks vajalikke halduslikke vahendeid, välja arvatud kuni 31. detsembrini 1971 viinamarjakasvatuskataster, liikmesriikidel lubatud turuhäirete vältimiseks võtta meetmeid, mis piiravad importi mõnest teisest liikmesriigist. Nendest meetmetest teatatakse komisjonile, kes otsustab viivitamatult, kas need meetmed säilitada, neid muuta või need tühistada”.

8. Aastal 1975 iseloomustas erakordne Itaalia veinide juurdevool eelkõige Prantsuse turule, mille põhjustasid muuhulgas rikkalik saak ja liiri üksteisele järgnevad devalveerimised.

9. Et nõukogu võttis seda olukorda arvesse, eelkõige oma 15. aprilli, 21.-22. juuli ja 9. septembri 1975. aasta istungjärgudel, kavandati mitmeid meetmeid ning pärast seda, kui heideti kõrvale rahaliste hüvitiste taaskoostamise mõte, otsustati, et määrust nr 816/70 muudetakse ja kohandatakse nii, et võetakse arvesse nõukogu 21. aprilli 1975. aasta resolutsiooni turu tasakaalustamise uute suundade kohta viinamarja- ja veinisektoris.

10. 11. septembril 1975 andis Prantsuse Vabariigi valitsus määruse nr 816/70 artikli 31 lõikele 2 tuginedes dekreediga, millega kehtestati mõnede itaalia päritoluga veinide impordi suhtes eespool kirjeldatud maks.

11. Selle meetme teates, mis esitati komisjonile vastavalt määruse nr 816/70 artikli 31 lõike 2 teisele lõigule 11. septembri 1975. aasta faksiga, mainitakse, et

“ministrite nõukogu 15. aprilli, 21. juuli ja 9. septembri 1975. aasta koosolekul analüüsiti ühenduse lauaveinide turu olukorda pikalt. Tõdeti, et ühenduse sekkumisvahendite praegune ebapiisavus ei lase sellel turul, mida on sügavalt häirinud liiri devalveerimine viimastel aastatel, spontaanselt uuesti tasakaalu saavutada. Prantsuse delegatsioon tutvustas tagajärgi, mida see olukord avaldab tema tootjatele, ning tegi aina ettepanekuid lahendusteks, mis põhinevad eelkõige määruse nr 816 reformimisel. Ministrite nõukogu oli eelmise aasta 15. aprillil otsustanud, et see reform võetakse vastu hiljemalt 1. augustil 1975, et seda saaks kohaldada juba 1975.-76. aasta viinamarjakasvatuskampaania ajal. Komisjoni ettepanekute arutamine lükati aga edasi nõukogu 21.-22. juuli 1975. aasta koosolekule ning 9. septembri istungjärgul ei tehtud mingit otsust. Nagu ütlesid Prantsuse minister ja põllumajanduse riigisekretär, on olukorra tõttu, mille tekitas Prantsusmaal segadus veiniturul, seega tarvis kaitsemeetmeid importimise vastu Itaaliast väga madala hinnaga. Nõukogu pidas kaua aru. Vaatamata

komisjoni ja meie partnerite ettepanekule saavutada selles küsimuses poliitiline kokkulepe ning Prantsuse delegatsiooni ettepanekutele, ei suutnud nõukogu jõuda ühehäälele otsusele. Selles olukorras otsustas Prantsuse valitsus tugineda ühenduse määruse nr 816/70 artikli 31 lõikele 2.”

12. Komisjon vaidlustas selle meetme kokkusobivuse ühenduse õigusega ning algatas EMÜ asutamislepingu artiklis 169 ette nähtud menetluse, kuid loobus selle jätkamisest, kui vabariigi presidendi 31. märtsi 1976. aasta dekreediga nr 76-287 (Prantsuse Vabariigi Ametlik Teataja RF, 1.4.1976) kuulutati 11. septembri 1975. aasta dekreet kehtetuks alates 1. aprillist 1976.

13. Põhikohtuasja hagejad, kes tuginevad sellele, et keelul võtta pärast üleminekuperioodi lõppu liikmesriikidevahelises kaubavahetuses tollimaksuga samaväärse toimega makse on vahetu õigusmõju, ning vaidlustavad määruse nr 816/70 artikli 31 lõike 2 kehtivuse ja igal juhul kohaldamise vaidlusaluse impordi kuupäeval, esitasid riigisisesele kohtule siiski hagid, millega nad taotlesid varem dekreeidi nr 75-846 järgi tasutud maksude tagastamist.

Esimene küsimus

14. Esimeses küsimuses tahetakse sisuliselt teada, kas määruse nr 816/70 artikli 31 lõige 2 on kehtiv, sest sellega on tootjatel liikmesriikidel lubatud kehtestada ja võtta pärast üleminekuperioodi lõppu ning tingimustel, mis on selles kindlaks määratud, tollimaksuga samaväärse toimega makse niisuguse toote ühendusesiseses kaubavahetuses, mis kuulub EMÜ asutamislepingu II lisa kohaldamisalasse ja milleks antud juhul on lauavein.

15. Et vastata sellele küsimusele, on tarvis tõlgendada EMÜ asutamislepingu artikli 38 lõiget 2, mille kohaselt “ühisturu rajamiseks ettenähtud eeskirjad kehtivad ka põllumajandustoodete suhtes, kui artiklites 39–46 ei ole sätestatud teisiti”.

16. Põhikohtuasja hagejate sõnutsi ei võimaldavat see õigusnorm pärast üleminekuperioodi lõppu põllumajandussaaduste kaubavahetuses, ükskõik kas need on või mitte osa turukorraldusest, ühenduse institutsioonidel erandit teha ja lubada liikmesriikidel kehtestada erandeid EMÜ asutamislepingu kaupade vaba liikumist käsitlevatest õigusnormidest.

17. Seevastu Prantsuse Vabariigi valitsuse sõnutsi võimaldavat see õigusnorm, võttes arvesse põllumajandussektori kohta ühisturul, tegevuse omadusi ja ühise põllumajanduspoliitika spetsiifilisi eesmärgi, nõukogul teha erandeid EMÜ asutamislepingu eeskirjadest üldiselt ja konkreetselt kaupade vaba liikumist käsitlevatest eeskirjadest, kui need erandid põhinevad õiguslikult EMÜ asutamislepingu artiklitel 39–46.

18. Suur hulk turukorralduse meetodeid, näiteks hindade kehtestamine ja sekkumissüsteemid, kujutavad endast seetõttu, et korraldavad ja reguleerivad kaubavahetust, samasugust vaba liikumise piiramist, piiramist, mis ei toimu seega ajutiste õigusnormidega või normidega, mida õigustavad erakorralised asjaolud, vaid mis kuulub ühist põllumajanduspoliitikat iseloomustavate tunnuste hulka.

19. Niisiis ei peaks vaba liikumise ja ühise põllumajanduspoliitika eesmärke vastandama ega hierarhiasse paigutama, vaid vastupidi kombineerima, kusjuures põhimõtteks on vaba liikumine, välja arvatud juhul, kui põllumajandussektori eripära tõttu on tarvis teha kohandusi.

20. Nõukogu sõnutsi peaks artikli 38 lõiget 2 artiklite 39-46 kontekstis tõlgendama nii, et see õigusnorm võimaldab samaväärse toimega maksude ja meetmete kaotamist tõlgendada põllumajandussektoris üleminekuperioodi lõpul paindlikumalt, nii et need tõkked võib säilitada ajutiste meetmetena, mis kaasnevad ühise turukorralduse kehtestamisega, sest ilma nende meetmeteta võib juhtuda, et selle väljatöötamist ei võeta ette.

21. Komisjoni sõnutsi tuleks artikli 38 lõiget 2 koos II jaotises sätestatud muude õigusnormidega tõlgendada nii, et see annab ühenduse institutsioonidele pärast üleminekuperioodi lõppu võimaluse kalduda kõrvale kaupade vaba liikumist käsitlevatest eeskirjadest, välja arvatud juhul, kui tegemist on meetmetega, mis välistavad igasuguse ühenduse tootjate või tarbijate diskrimineerimise artikli 40 lõike 3 teise lõigu tähenduses ega puuduta kogu turgu, mis välistab algusest peale samaväärse toimega maksude kehtestamise ühendusesiseses kaubavahetuses.

22. EMÜ asutamislepingu artikli 2 järgi peab ühendus edendama ühenduse kõigis osades majanduse arengut, elatustaseme parandamist ja tihedamaid suhteid liikmesriikide vahel eelkõige ühisturu loomise ja liikmesriikide majanduspoliitika järkjärgulise lähendamise abil.

23. Nagu on rõhutatud EMÜ asutamislepingu artikli 38 lõikes 1, laieneb ühisturg, mis on pandud ühisele põllumajanduspoliitikale pühendatud jaotise etteotsa, põllumajandusele ja põllumajandussaaduste kaubandusele.

24. Tollimaksude ja samaväärse toimega maksude kaotamine liikmesriikide vahel on ühisturu aluspõhimõte, mida kohaldatakse kõigi toodete ja kaupade suhtes, nii nagu sedastas Euroopa Kohus oma 13. novembri 1964. aasta otsuses kohtuasjades 90/64 ja 91/64: komisjon v Luksemburgi Suurhertsogiriik ja Belgia Kuningriik (EKL 1964, lk 1233), tuleb kõik erandid selgelt ette näha ning seda muide põhimõtet rangelt tõlgendades.

25. Artikli 38 lõige 2 sätestab, et ühisturu loomiseks ette nähtud eeskirju kohaldatakse põllumajandussaaduste suhtes, "kui artiklites 39-46 ei ole sätestatud teisiti."

26. Et artikli 38 lõikes 2 ette nähtud erandit kohaldataks tollimaksuga samaväärse toimega maksude kehtestamise suhtes ühendusesiseses kaubavahetuses üleminekuperioodi lõpul, peab niisiis leidma artiklitest 39-46 õigusnormi, mis kas vormiliselt või vajaliku eeldusena näeb ette niisuguste maksude kehtestamise või lubab seda teha.

27. Artiklid 39-46 ei sisalda ühtki sedalaadi õigusnormi.

28. EMÜ asutamislepingu artikli 40 lõike 3 teises lõigus on vastupidi sõnaselgelt sätestatud, et ühine korraldus välistab ühenduse piires igasuguse tootjate või tarbijate diskrimineerimise.

29. EMÜ asutamislepingu artikli 43 lõike 3 punkti b järgi tagab iga ühine turukorraldus “ühenduse piires samasugused kaubandustingimused, kui on riigi siseturul”.

30. Artiklis 44 on sõnaselgelt osutatud tollimaksude ja koguseliste piirangute järkjärgulist kaotamist üleminekuperioodi jooksul ning neid väljendeid, mis asetakse EMÜ asutamislepingu artiklite 12-17 ja 30-35 konteksti, tuleb tõlgendada nii, et need osutavad ka tollimaksudega samaväärse toimega makse ja koguseliste piirangutega samaväärse toimega meetmeid.

31. Seesama õigusnorm, mis kehtestab ajutise režiimi ja kehtib ainult üleminekuperioodil, sätestab, et selle perioodi jooksul võivad liikmesriigid seetõttu, et tollimaksude ja koguseliste piirangute kaotamine liikmesriikide vahel võib tuua kaasa hinnad, mis võivad seada ohtu artiklis 39 püstitatud eesmärkide saavutamise, teatud tingimustel kohaldada mittediskrimineerivalt mõnda minimaalhindade süsteemi.

32. Nõnda kõrvaldati spetsiaalselt isegi üleminekuperioodi jooksul muud olukorrast tulenevad kaubavahetuse tõkked peale minimaalhindade kehtestamise.

33. Muude samasuguste kaubavahetuse tõkete, kui mitte kitsendavamate, lubamine pärast üleminekuperioodi lõppu oleks EMÜ asutamislepinguga ilmselges vastuolus.

34. Artiklites 39-46 sätestatud muud õigusnormid kas ei sisalda mingit sõnaselget või mõttest tulenevat erandit EMÜ asutamislepingu eeskirjadest, näiteks artiklid 39-41, või osutavad muud ja selgelt piiritletud valdkonda, näiteks konkurentsieskirju käsitlev artikkel 42, või siis käsitlevad spetsiaalselt oletust, et üleminekuperioodi vältel säilitatakse ajutiselt riigisisesed turukorraldused, oodates, et need asendatakse ühise turukorraldusega, näiteks artiklid 45 ja 46.

35. Kõikidest nendest õigusnormidest ja nende vastastikustest suhetest tuleneb, et laiendatud volitusi, eelkõige sektorit puudutavaid ja piirkondlikke, mis on ühenduse institutsioonidele antud ühise põllumajanduspoliitika elluviimiseks, tuleb igal juhul kohe üleminekuperioodi lõpust alates kasutada turu ühtsust silmas pidades, välistades kõik meetmed, mis võivad seada ohtu tollimaksude ja koguseliste piirangute või samaväärse toimega maksude või meetmete kaotamise liikmesriikide vahel.

36. Igasugune ühenduse õigustiku rikkumine turuühtsuse valdkonnas võib muide vallandada desintegratsioonimehhanismid, rikkudes liikmesriikide majanduspoliitika järkjärgulise lähendamise eesmärke, mis on väljendatud EMÜ asutamislepingu artiklis 2.

37. Teistsugust tõlgendust ei toeta ka rahaliste hüvitiste kehtestamine, sest neid õigustaks liikmesriikidevahelises kaubavahetuses ainult vajadus parandada ebastabiilsete vahetuskursside muutumise tagajäri, mis ühistel hindadel põhinevas põllumajandussaaduste turgude ühises korralduses võib tekitada häireid toodete kaubavahetuses. Nende meetmete eesmärk on niisiis tagada nii palju kui võimalik

normaalse kaubavahetuse säilimine, vaatamata lahknevale rahapoliitikale, mille kooskõlastamist ei ole liikmesriigid vastupidiselt EMÜ asutamislepingu artiklis 105 ette nähtule veel taganud.

38. Eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et liikmesriigi kohtu esitatud esimesele küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 816/70 artikli 31 lõige 2 on seetõttu, et sellega on tootjatel liikmesriikidel lubatud kehtestada ja võtta nimetatud määrusega kehtestatud ühises turukorralduses osutatud toodete ühendusesiseses kaubavahetuses tollimaksuga samaväärse toimega makse, vastuolus EMÜ asutamislepingu artikliga 13, eelkõige selle lõikega 2, ja artiklitega 38-46 ning järelikult kehtetu.

39. Esimesele küsimusele antud vastuse tõttu on ülearune vastata teisele küsimusele.

Kohtukulud

40. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsuse valitsuse, Euroopa Ühenduste Nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata.

41. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse riiklik kohus.

EUROOPA KOHUS,

vastates tribunal d'instance de Bourg-en-Bresse'i 30. juuni 1977. aasta kohtuotsustega esitatud eelotsuseküsimustele, otsustab:

määruse nr 816/70 artikli 31 lõige 2 on seetõttu, et sellega on tootjatel liikmesriikidel lubatud kehtestada ja võtta nimetatud määrusega kehtestatud ühises turukorralduses osutatud toodete ühendusesiseses kaubavahetuses tollimaksuga samaväärse toimega makse, vastuolus EMÜ asutamislepingu artikliga 13, eelkõige selle lõikega 2, ja artiklitega 38-46 ning järelikult kehtetu.

Kutscher Sørensen Bosco Donner Mertens de Wilmars

Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 20. aprillil 1978. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher